

Nowa koncepcja relacji UE z Ameryką Łacińską i Karaibami

Bartłomiej Znojek

W ogłoszonej 7 czerwca br. strategii wobec Ameryki Łacińskiej i Karaibów (AŁK) Unia Europejska proponuje przede wszystkim współpracę na rzecz obrony ładu międzynarodowego opartego na prawie, ściślejszych więzi gospodarczych i wspierania zrównoważonego rozwoju społecznego. Powstanie dokumentu jest elementem dążeń UE do odnowienia strategicznego partnerstwa z AŁK, aby m.in. skuteczniej konkurować z coraz silniej obecnymi w regionie Chinami. W tym celu Unia intensyfikuje kontakty na najwyższym szczeblu oraz zaangażowanie w ramach programu inwestycji infrastrukturalnych Global Gateway.

W październiku ub.r. uczestnicy spotkania ministerialnego UE i Wspólnoty Państw Łatynoamerykańskich i Karaibskich (CELAC) w Buenos Aires uzgodnili ambitny program [ożywienia partnerstwa obu regionów](#). Obejmuje on serię spotkań sektorowych do końca 2023 r., a przede wszystkim pierwszy od 2015 r. szczyt szefów państw i rządów UE i CELAC, który odbędzie się 17–18 lipca w Brukseli. W ramach tego procesu Komisja Europejska (KE) i wysoki przedstawiciel Unii ds. polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Josep Borrell przedstawili w czerwcu br. nową koncepcję relacji UE z AŁK w formie komunikatu do Parlamentu Europejskiego i Rady UE. Dokument zastąpił strategię obowiązującą od 2019 r., wprowadzając m.in. zmodyfikowaną hierarchię głównych dziedzin współpracy z regionem oraz zaktualizowany zestaw celów i narzędzi.

Najważniejsze elementy unijnej wizji. UE uzasadnia potrzebę zacieśnienia kontaktów z AŁK, przedstawiając tradycyjne argumenty o szczególnych więziach historycznych, kulturowych i gospodarczych oraz o wspólnych wartościach i interesach. Przekonuje przy tym, że oba regiony powinny być dla siebie preferowanymi partnerami, którzy razem mogą stawiać czoło globalnym wyzwaniom – m.in. kryzysowi klimatycznemu, skutkom pandemii COVID-19, rosyjskiej agresji na Ukrainę czy postępowi technologicznemu.

Unia wskazała trzy zasadnicze osie partnerstwa: wzmocnienie porządku międzynarodowego opartego na

prawie, promocję m.in. pokoju, demokracji i praworządności oraz bliskie relacje gospodarcze i wspieranie budowy „otwartych i zrównoważonych społeczeństw”. Na tej podstawie określiła sześć głównych celów współpracy z AŁK.

UE chce przede wszystkim zintensyfikować kontakty polityczne, zaczynając od przywrócenia regularnych szczytów z CELAC. Proponuje utworzenie stałego mechanizmu koordynacyjnego, który zapewniłby ciągłość dialogu i monitorowanie stanu realizacji uzgodnionych planów. Ułatwiałby szybsze reagowanie na zmieniające się uwarunkowania oraz promowanie nowych inicjatyw i omawianie szczegółowych kwestii w zależności od potrzeb. UE chce ożywić współpracę z wybranymi partnerami z AŁK (m.in. Brazylią i Meksykiem) oraz zacieśnić kontakty z nimi w różnych forach wielostronnych – m.in. ONZ, G20 i OECD.

Drugim celem jest kontynuacja liberalizacji handlowej. UE wymienia na pierwszym miejscu ratyfikację [porozumienia UE z Mercosurem](#). Potwierdza zainteresowanie współpracą z latynoamerykańskimi producentami kluczowych surowców, m.in. w zakresie budowy stabilnych łańcuchów dostaw. Zauważa jednocześnie, że konieczny będzie dialog z AŁK na temat wpływu instrumentów związanych z unijną strategią Zielonego Ładu na handel z regionem – np. zakazu importu towarów pochodzących z obszarów nielegalnie wylesionych lub [granicznego podatku węglowego](#). Kolejnym celem jest rozwój współpracy inwestycyjnej z naciskiem na wsparcie zielonej i cyfrowej transformacji oraz finansowanie

projektów z [Global Gateway](#). Wśród innych istotnych sfer znalazły się też zdrowie publiczne i [bezpieczeństwo żywnościowe](#).

Cel czwarty dotyczy współpracy m.in. w dziedzinach bezpieczeństwa publicznego, wymiaru sprawiedliwości i walki z przestępczością międzynarodową. Piąty cel obejmuje promocję m.in. demokracji, pokoju, praworządności i praw człowieka. UE proponuje, żeby rozwijać współpracę na rzecz promocji pokoju i bezpieczeństwa na świecie, np. podpisując umowy ramowe przewidujące m.in. udział partnerów w unijnych operacjach zarządzania kryzysowego. Unia wyróżnia ponadto problem dezinformacji, chcąc współdziałać z AŁK w [zwalczaniu manipulacji informacją i ingerencji \(m.in. w wybory\) przez podmioty zagraniczne](#).

W ramach ostatniego celu UE zapowiada dążenie do rozwoju relacji międzyludzkich. Kładzie nacisk na kontakty młodzieży oraz współpracę akademicką i naukową. Wyróżnia dyplomację parlamentarną oraz współpracę ze społeczeństwem obywatelskim i think tankami, w tym poprzez Fundację UE–AŁK powołaną w 2011 r. przez UE i państwa obu regionów, aby promować rozwój ich relacji, a od 2019 r. mającą status organizacji międzynarodowej.

Realizacja nowej strategii. Ogłoszona 7 czerwca br. koncepcja odzwierciedla podejście UE do relacji z AŁK, wypracowywane od początku kadencji obecnej Komisji Europejskiej, zwłaszcza pod wpływem Josepa Borrella. Od początku br. UE zintensyfikowała wizyty swoich najwyższych przedstawicieli w AŁK. Przewodniczący Rady Europejskiej Charles Michel uczestniczył w styczniu [w szczycie CELAC w Buenos Aires](#), w marcu Borrell wziął udział w szczycie Wspólnoty Iberoamerykańskiej – forum państw Półwyspu Iberyjskiego oraz hiszpańsko- i portugalskojęzycznych państw AŁK – na Dominikanie, a w maju złożył wizytę na Kubie.

Szczególne znaczenie miała wizyta przewodniczącej KE Ursuli von der Leyen w Brazylii, Argentynie, [Chile](#) i Meksyku w dniach 12–15 czerwca. Podróż miała potwierdzić, że UE traktuje relacje z AŁK poważnie i może być dla państw regionu atrakcyjnym oraz wiarygodnym partnerem. Von der Leyen zapowiedziała przeznaczenie 10 mld euro z Global Gateway na inwestycje w AŁK – w każdym z odwiedzonych państw wymieniała projekty, które są objęte finansowaniem, m.in. produkcję zielonego wodoru. W Brazylii i Argentynie zapowiedziała, że UE chce w tym roku sfinalizować umowę z Mercosurem. Podobne stanowisko wyraziła w Chile i Meksyku, odnosząc się do nowych umów stowarzyszeniowych z tymi państwami. Zapowiedziała ponadto wsparcie brazylijskiego Funduszu Amazonii kwotą 20 mln euro. Dziękowała odwiedzonym państwom za potępienie w ONZ rosyjskiej agresji na Ukrainę. W Brazylii rozmawiała [z prezydentem Lula, który promuje swoją inicjatywę pokojową](#), o istniejących propozycjach zakończenia wojny, w tym o popieranej przez UE [formule pokojowej prezydenta Wołodymyra Zełenskigo](#). Wysoką

dynamikę relacji UE–AŁK będzie próbowała podtrzymać Hiszpania [podczas swojej prezydencji w Radzie UE w drugiej połowie br.](#)

Wnioski i perspektywy. Nowa strategia UE jest próbą odpowiedzi na rywalizację USA–Chiny i chińską ekspansję gospodarczą w AŁK w ostatnich dwóch dekadach, choć te powody nie są wymienione wprost. Szczególny nacisk UE na obronę ładu międzynarodowego opartego na prawie wynika z głównie neutralnego stanowiska państw AŁK wobec rosyjskiej agresji na Ukrainę. UE wyraźnie chce konkurować o wpływy w regionie, przede wszystkim wykorzystując Global Gateway jako flagowe narzędzie współpracy z AŁK i główną markę pozwalającą Unii skuteczniej promować swoje zaangażowanie w tej części świata. UE przewiduje udział wszystkich przywódców z CELAC na lipcowym szczycie, czym odróżnia się od USA, które nie zaprosiły na zeszłoroczny Szczyt Ameryk przedstawicieli trzech reżimów autorytarnych – Kuby, Nikaragui i Wenezueli. To podejście jest wyraźnie inspirowane – budzącą spory – koncepcją autonomii strategicznej UE. Idea nie jest co prawda wspomniana w komunikacie z 7 czerwca, ale odwoływali się do niej m.in. Borrell i Von der Leyen, mówiąc o relacjach z AŁK.

Realizacja rozbudowanych i ambitnych celów UE będzie trudna. Wizerunkowy sukces Global Gateway zależy od skutecznej mobilizacji własnych funduszy i zachęcenia sektora prywatnego do zaangażowania inwestycyjnego w AŁK. UE ma szansę zacieśnić współpracę z wybranymi państwami, w tym z największymi gospodarkami lub producentami kluczowych surowców niezbędnych do budowy niskoemisyjnej gospodarki (np. litu). Wyzwaniem pozostanie sfinalizowanie umów handlowych. W przypadku porozumienia z Mercosurem impas się pogłębia. W UE główny sprzeciw płynie z Francji, co jest związane z oporem jej sektora rolno-spożywczego, a w Brazylii prezydent Lula da Silva nie zgadza się na otwarcie dostępu do zamówień publicznych i krytykuje unijne regulacje, które przewidują ograniczenia handlowe w odpowiedzi na nielegalną wycinkę lasów.

Lipcowy szczyt UE–CELAC pokaże, jak dużą wagę do procesu ożywienia relacji przykładają poszczególne państwa. Wysoka ranga reprezentacji 60 państw obu bloków będzie sprzyjać wzmocnieniu wzajemnych zobowiązań i zapewnieniu długoterminowego zainteresowania rozwojem relacji. Dla Polski, którą na szczycie ma reprezentować premier, spotkanie będzie okazją do zaktywizowania dialogu politycznego z wybranymi partnerami w AŁK, co jest wskazane m.in. w kontekście [wojny na Ukrainie](#). Ożywienie stosunków UE–CELAC, w tym postęp w liberalizacji handlu, współpracy w sferze cyfrowej i tworzeniu stabilnych łańcuchów dostaw związanych z zieloną transformacją, będzie korzystny dla polskiego biznesu. W sferze kontaktów międzyludzkich mogą poszerzyć się możliwości współpracy naukowej i akademickiej.